

Zorica ČUBROVIĆ

POSJED VICKA BUJOVIĆA U KUMBORU

Ključne riječi: Kumbor, Vicko Bujović, plan posjeda 1704. godine, Austrijski katastar 1837. godine, Crkva sv. Nedelje Kumbor, katastar Kumbora 2019. godine.

Počev od otkrića slikarstva Tripa Kokolje u Crkvi Sv. Nedelje u Kumboru (2002. g) neprekidno je trajao interes stručne javnosti za posjed Vicka Bujovića na prostoru kome je pripadala i pomenuta crkvice.¹ Naime, prirodno se postavljalo pitanje da li je, osim crkvice, bilo i drugih građevina oko nje i gdje su se nalazile na posjedu za koji se, analizom i današnjeg veoma izmijenjenog izgleda, moglo zaključiti da je predstavljao izuzetno pogodno mjesto za življenje i obradu plodnih terena koji se u vidu blage padine spuštaju prema zaravni uz more i ka Kumborskom tjesnacu.

Tokom 2003. godine među arhivskim dokumentima Muzeja grada Perasta otkriven je do tada nepoznati crtež iz 1704. godine koji prikazuje posjed Vicka Bujovića u Kumboru (Sl. 1). Crtež je muzeološki obradila Marija Mihaliček i nakon toga je ovaj plan - muzejski eksponat izložen na zidu u ulaznom holu zgrade Muzeja gdje se i danas nalazi.²

Plan pokazuje da posjed Vicka Bujovića (Sl. 1) zauzima prostor između obale mora CANAL / DI / CATTARO, u čijoj blizini se nalazi Crkva Sv. Nedelje (/C/hiesa di Santa Domenica) i brdovitog terena (Loco Montuoso). Sa lijeve strane (sjever) imanje je oivičeno granicom sa Miočićima (Confin di MIOCCHICH) a sa desne strane (jug) Bujovićev posjed graniči se sa posjedom Stefana i supružnika Martinović (Steffano e consorti Ma/r/tinovich).

Legenda crteža sadrži opise pojedinačnih parcela po vrstama (oranice,

¹ Zorica Čubrović, Jasminka Grgurević, *Crkva sv. Nedelje u Kumboru*, Boka 24, Herceg Novi 2004; 237-250

² Navedene podatke o otkrivenom katastarskom planu posjeda Vicka Bujovića u Kumboru ljubazno mi je saopštila Marija Mihaliček na čemu se srdačno zahvaljujem. Uvid u inventarski karton br. 234 sa opisom i podacima o katastarskom planu pod nazivom "*Disegno delli beni che possede il sig. co. Vincenzo Bujovich*" izrađen od strane Marije Mihaliček, muzejske savjetnice, kao i korišćenje digitalne fotografije katastarskog plana za potrebe ovog rada omogućile su Dragana Lalošević, rukovodilac Muzeja grada Perasta i Jelena Čečur, dokumentarista. Na iskazanoj spremnosti za saradnju i pruženoj pomoći iskreno se zahvaljujem.

Originalni tekst koji čini sastavni dio plana nalazi se u kvadratnom polju u donjem desnom uglu crteža³ i glasi:

Disegno e Perticazione fatta da me Bartolomeo Agostini Pub^o Perito delli Beni che Possede il Sig^r Co: Vincenzo Bujovich in Villa di Kombur territorio di C. Novo i quali terreni perticati giusta la Comissione dell' Ill. mo et Ecc. mo Sig^r Ferigo Badoer Pro^r Estraord^o di Cattaro et Albania con la Soprintendenza di Castel Novo. Il tutto ciò come Segue

n.3 Vignato C(campi) qu (quarti) tt. (tavole)

n.4 Vigna fatta da novo

n.5 Vigna da novo

n.11 Grebano che n serve altro di Pascolo

n.12 Boschivo per far Vigne

n.13 Boschivo

n.14 Arativo di buona qualità

n.15 Vignato

n.16 Vignato

n.17 Vignato

n.18 Disboscato per far Vigna

n.19 Boschivo

n.20 Arativo

n.21 Arativo

n.24 Arativo

n.25 Vignato

n.26 Arativo

n.27 Vigna fatta di novo

n.29 Arativo

n.30 Boschivo

n.33 Arativo

n.34 Vignato

n.36 Vignato

n.37 Vignato

Summa in tutto: C 8 qu 25 tt 140

Io Sud^o Agostani mano propria

n.38 Vignato

n.39 Boschivo

n.40 Arativo

Summa: C 9 qu 3 tt 124

Adì 5 Genaro 1704 Me Veneto

Tratta la presente Copia da altro

³ Tekst je pročítan i preveo Borko Jovanović, arhivista (2004. g)

Simile fatto da me sottoscritto
 il giorno sud^{to}
 Bartolomeo Agostani Pub^{co} Perito

Adi 10 7mbre 1685 /More Veneto/
 Copia fidel^{ma} tratta da altro simile /2 riječi nečitkog teksta/
 Steffano Frin Pub^{co} P^{to} /3 riječi nečitkog teksta/
 /3 riječi nečitkog teksta/ et in fede.

Karta:

Sa lijeve strane: Confine di Miocchich

Iznad: Loco Montuoso

Sa desne strane: Steffano e consorti Ma/r/tinovich, iznad: Valon

Na broju 39 i 40: Arativo di Bu /i ?/ ovich

Između broja 16 i brojeva 36 i 37: Kavalier Gio. Burovich

Na broju 28: Petro /2 riječi nečitkog teksta/ Cismay dell. /1 riječ nečitkog teksta/
 Greban

Broj 32 i 31: nečitko

U dnu iznad CANAL /DI/ CATTARO: /1 riječ uništenog teksta/ mansera /C/
 hiesa di Santa Domenica

Po sredini: Canale... Valon

Po sredini desno: Canal della Fa...ana

U dnu: Scala di Pertiche Cento Padovane

Prevod teksta koji se nalazi u donjem desnom uglu crteža glasi:

Skica i premjer koje sam napravio ja, Bartolomeo Agostini, javni vještak nepokretnosti koje posjeduje gospodin konte Vicko Bur/j/ović u mjestu Kumbor, teritorija Herceg Novog. Zemljište je premjereno po nalogu Komisije /koju je obrazovao/ veoma poštovani i preuzvišeni gospodin Ferigo Badoer, vanredni providur Kotora i Albanije sa glavnom upravom nad Herceg Novim. Sve kao što slijedi:

br.3 Vinograd	Kampi	kvarti	tavole
---------------	-------	--------	--------

br.4 Vinograd nanovo zasađeni

br.5 Vinograd nanovo zasađeni

br.11 Neplodno /kamenjar/ koji služi samo kao pašnjak

br.12 Pošumljeno i namijenjeno za vinograd

br.13 Šuma

br.14 Oranica dobrog kvaliteta

br.15 Vinograd

br.16 Vinograd

br.17 Vinograd

br.18 Iskrčena šuma za vinograd

br.19 Šuma

br.20 Oranica

br.21 Oranica

br.24 Oranica

br.25 Vinograd

br.26 Oranica

br.27 Vinograd nanovo zasađen

br.30 Šuma

br.33 Oranica

br.34 Vinograd

br.36 Vinograd

br.37 Vinograd

Ukupan iznos:

Ja, rečeni Agostini vlastitom rukom

br.38 Vinograd

br.39 Šuma

br.40 Oranica

Iznos:

Dana 5. januara 1704. godine More Veneto

Ova kopija je sačinjena na osnovu drugog sličnog dokumenta koji sam potpisao ja, istog dana,

Barolomeo Agostini, javni vještak

Dana 10. septembra 1685 /nečitko/

Vjeran prepis jednog sličnog dokumenta /dalje nečitko/

Steffano Frin (?) javni vještak / dalje nečitko/

/ dalje nečitko/ i potvrđujem.

Karta:

Sa lijeve strane: granica sa Miočićima

Iznad: Brdoviti teren

Sa desne strane: Stefan i supružnici Ma/r/tinović, iznad: Udolina

Na broju 39 i 40: Oranica Bu /?/ ovića

Između broja 16 i brojeva 36 i 37: Vitez Ivan Burović

Na broju 28: Petar /2 riječi nečitkog teksta/ Čizmaj /i riječ nečitkog teksta/ neplodno

Broj 32 i 31: nečitko

U dnu iznad CANAL /DI/ CATTARO: /i riječ uništenog teksta/ suvomeđa /C/ rkve Svete Neđelje

Po sredini: Kanal... udolina

Po sredini desno: Kanal Fa...ana

U dnu: Skala mjerenja u sto padovanskih /štapova za mjerenje/

U podnožju parcele 19, koja označava šumu, predstavljene su i tri građevine o kojima nema riječi u legendi crteža. Srednja građevina je prostrana jednospratna kuća sa centralnom viđenicom sa dva prozora, a lijevo i desno od nje, na susjednim, parcelama su manje prizemne zgrade sa dvovodnim krovom. Kuća ima četiri prozora na prvom spratu, centralno postavljena vrata za ulaz u prizemlje i po jedan prozor bočno od ulaznih vrata. Postavljena je pored potoka.⁴

Na parcelama 24 i 21 koje su označene kao oranice, takođe su predstavljene manje prizemne kuće pokrivene dvovodnim krovovima. One se nalaze u gornjoj zoni posjeda, ispod samog brda.

Kuća, za koju bi se sudeći prema predstavi njene glavne fasade moglo pretpostaviti da je predstavljala reprezentativnu stambenu zgradu, je zajedno sa prizemnom zgradom u njenoj blizini oivičena sa bočnih strana kanalima (bujični potok?) a sa gornje strane šumom. Svojim pročeljem okrenuta je moru. U pravcu kuće je Crkva Sv. Nedelje koja se nalazi u neposrednoj blizini obale. Od crkvice jedna staza vodi prema kanalu sa južne strane kuće. Kuća zauzima gotovo samo središte cijelog posjeda.

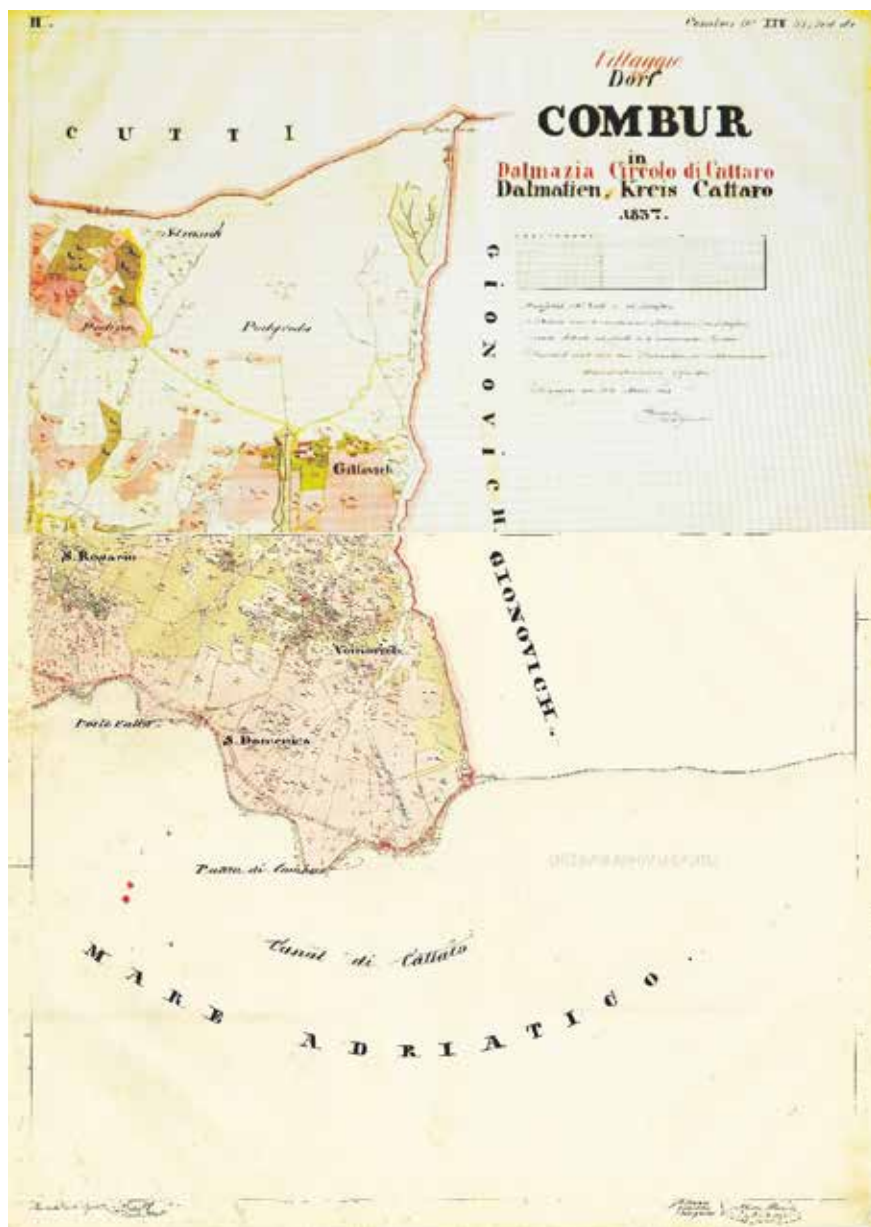
O imanju, koje su nakon smrti Vicka Bujovića naslijedili njegovi potomci, precizni podaci nalaze se u katastarskom planu Kumbora iz 1837. godine (Sl. 2). Plan sa označenim katastarskim česticama zgrada i zemlje prate podaci iz zapisnika čestica zgrada iz 1837. godine. Iz ove dokumentacije⁵ može se zaključiti da se u posjedu Antonija Bujovića iz Venecije nalazi Crkva Sv. Nedelje na kat. parc. 104, kuća na kat. parc. 106 i štala na kat. parc. 107. Na osnovu preklopa crteža iz 1704. g. i katastarskog plana iz 1837. godine (Sl. 3) može se zaključiti da je reprezentativna kuća sa viđenicom sa dva prozora, predstavljena na planu iz 1704. godine predstavljala kuću Vicka Bujovića na kat. parc. 106. Sa njene sjeverne strane u to doba predstavljena prizemna zgrada postoji i na planu iz 1837. godine i označena je kao štala.

Pored potoka koji od kuće vodi prema moru, na planu iz 1837. godine predstavljen je mlin, a na obali mora sjeverno od Crkve Sv. Nedelje nalazi se zgrada pravougaone osnove koja je označena kao ruševina (Sl. 2). Pored nje je prostrani mandrač i pjeskovita obala. Imanje Bujovića 1837. godine obuhvata uzani prostor oko Crkve Sv. Nedelje, i prostrani kompleks zemljišta približno pravougaonog oblika ograničen obalom mora, potokom (kanal) koji vodi prema mlinu, kući i štali iz vremena Vicka Bujovića. Bujovićima pripada kuća na kat. Parc. 109, dvorište na kat. parc. 110 kužina (Cuisina) na kat. Parc. 111 i štala na kat. parc. 112 i zemlja na česticama južno od Crkve S. Rosario. (368/2, 367/2, 367/1, 365). Može se zaključiti da je feud Vicka Bujovića predstavljen na planu iz 1704. godine u velikoj mjeri smanjen, ali da su najznačajnije građevine opstale

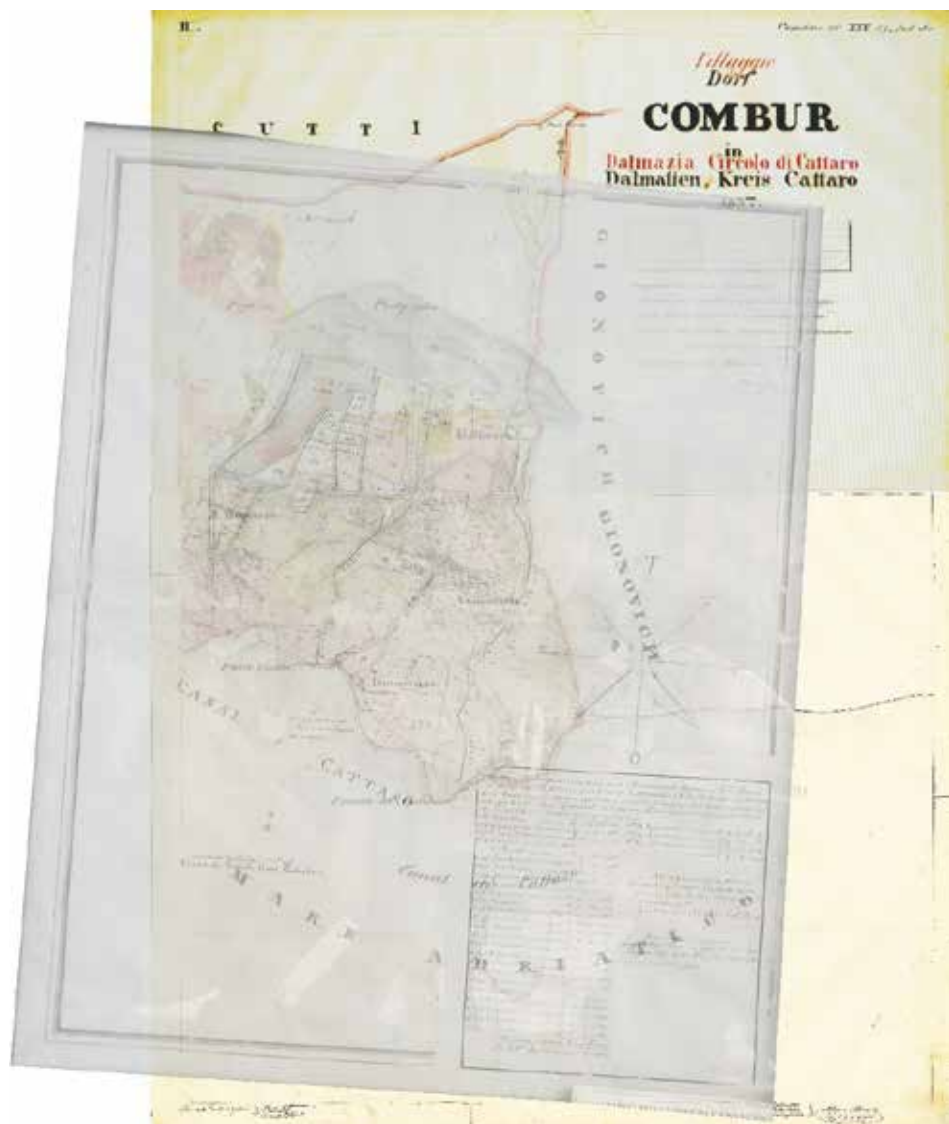
⁴ Tri kuće Vicka Bujovića pomenute su u Katastru Kumbora iz 1704. g. Глигор Станојевић, Катастри Херцег Новог и Рисна из 1704. године, СПОМЕНИК СХХV, Београд 1983, 55

⁵ Državni arhiv u Splitu, Arhiv mapa za Dalmaciju, br. 1/11/296, dokumenti 2 i 3.

kao i teren uz obalu i pored Crkve Sv. Neđelje koja je zajedno sa kućom, štalom i mlinom i nakon 133 godine od smrti Vicka Bujovića pripadala nasljedniku njegove porodice.

Slika 2. Plan Kumbora iz 1837. g. sa označenim građevinama (br. 1-5) i zemljišnim posjedima (br. 6) vlasnika Antonija Bujovića: 1 - Crkva k.p. 104; 2 - Mlin k.p. 105; 3 - Kuća k.p. 106; 4 - Štala k.p. 107; 5 - Ruševina k.p. 102.

Slika 3. Preklop plana iz 1704. godine i katastarskog plana Kumbora iz 1837. godine sa označenom granicom imanja Vicka Bujovića (plava linija)

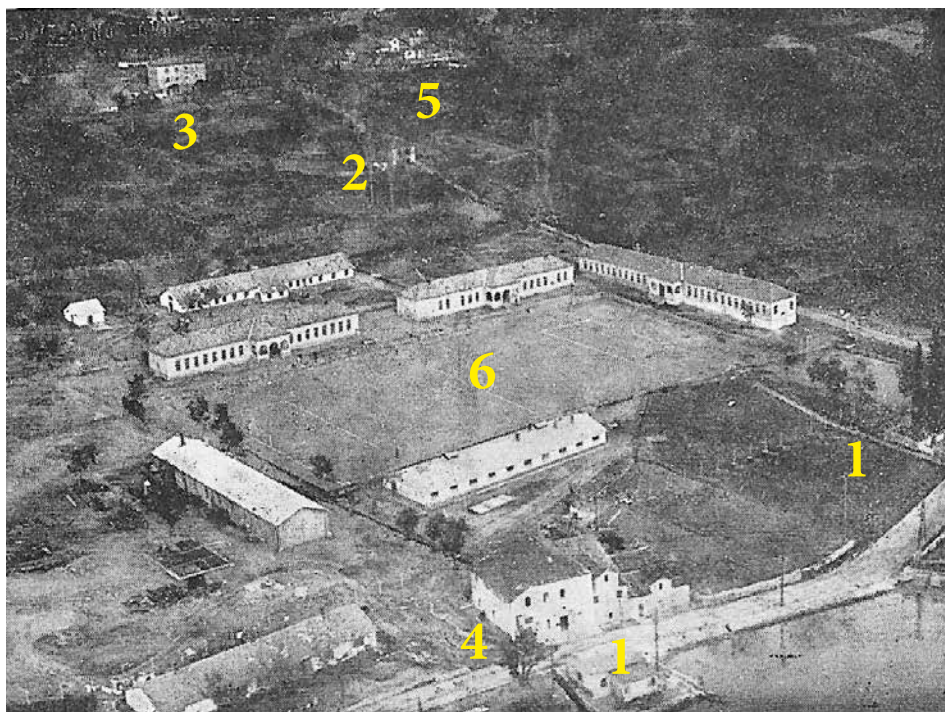
Na planu Kumbora (Combur) iz 1837. godine uočava se da je potok, sa južne strane Bujovićeveog imanja, nazvan Potok Bujovich. Sa sjeverne strane njegove kuće, na kat. parc. 106 nastao je niz zgrada koji po vlasnicima nosi naziv Voinovich. Gornja zona naselja nosi naziv Gillovich, takođe po prezimenu vlasnika grupacije kuća unutar njihovog imanja.

U imenskom registru Kumbora iz 1880. godine može se uočiti da je

Crkva Sv. Nedelje kao i zemljište oko nje u vlasništvu opštine Kumbor (Kombur Obćina). Iz istog dokumenta zaključuje se da je opština Kumbor postala vlasnik terena, na kome će biti izgrađeni objekti vojne kasarne.⁶

Fotografija objavljena u Almanahu Jadranska straža za 1928/29. godinu⁷ pokazuje prostor Kumbora na kome su osim zgrada Oficirske tehničke škole još uvijek sačuvane građevine prikazane na posjedu Vicka Bujovića iz 1704. godine i na planu Kumbora iz 1837. godine (Sl. 5). To je Crkva Sv. Nedelje sa zvonikom na preslicu, dvorištem i okolnim čempresima, potok pored kojeg je sagrađen mlin, dvospratna kuća pokrivena četvorovodnim krovom (prerađena prvobitna kuća sa plana iz 1704. g), niz kuća Vojinovića kao i stambeni kompleks na obali sastavljen od tri spojene građevine.

Gradnja vojne kasarne podrazumijevala je izgradnju priobalnog puta sagledivog u vidu unesenih novih intervencija i na planu Kumbora iz 1837. g. kao i na fotografijama nastalim u prvoj polovini XX vijeka.

Slika 4. Fotografija Kumbora iz 1928. godine sa Crkvom Sv. Nedelje (1), mlinom (2), starijom kućom Bujovića (3), kompleksom kuća porodice Bujović na obali (4) i stambenom cjelinom Vojinovića (5), zgradama "Mašinske Podoficirske Škole" (6)

⁶ Državni arhiv u Splitu, Arhiv mapa za Istru, br. 4/28/799.

⁷ *Mašinska Podoficirska škola Kraljevske Mornarice*, Almanah Jadranska straža, za 1928/29 godinu, Beograd 1928, fotografija na str. 213

Preklpom savremenog katastarskog plana Kumbora sa planom iz 1837. godine (Sl. 5) bilo je moguće uočiti da su, osim Crkve Sv. Neđelje, do danas preostali i ostaci starog urbanizma Kumbora prikazani na planu iz 1837. godine (parcelacija, ogradni zidovi, trase starih komunikacija...) i to u znatno većoj mjeri u dijelu naselja iznad savremene saobraćajnice nego što je to slučaj sa priobalnom zonom. Posebno značajan podatak pokazuje preklp ova dva plana na prostoru na kome je postojala kuća Vicka Bujovića iz 1704. i 1837. godine. Njen sjeverni dio sa dvije ose prozora, sačuvan je do danas (Sl. 6,7) iako u izmijenjenom obliku, posebno nakon rušenja južne polovine na čijem mjestu je nastala savremena kuća.

U članku Miloša Miloševića "Prilozi za monografiju Vicka Bujovića", objavljenom u Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru III, Kotor 1955, str. 37-68, ličnost Vicka Bujovića, kapetana Perasta, osvjetljena je sa mnogih strana. Istaknute su njegove zasluge, sukobi sa porodicama Perasta i njegovo ubistvo u Perastu 1709. godine. U ovom radu ne pominje se Bujovićev posjed u Kumboru iako su njegovi posjedi u Risnu i Bijeloj obrađeni sa značajnim podacima koji omogućuju sagledavanje načina života njihovog vlasnika.⁸

Znatno više podataka o imanju Vicka Bujovića u Kumboru donosi Pavao Butorac u knjizi *Kulturna povijest grada Perasta* koja je objavljena 1999. godine.⁹ Na stranicama ove knjige ličnost Vicka Bujovića osvjetljena je podacima koji se odnose na njegov karakter, okretnost i snalažljivost u pomorskoj trgovini, gradnji palate u Perastu kao i podacima o njegovim roditeljima, bratu, prijatelju Tripu Kokolji, supruzi i djeci. Nakon njegove smrti djeca su naslijedila titulu „konte od Kumbora“ i njegov veliki posjed. Sudeći po podatku da je imanje u Kumboru postalo njegovo vlasništvo 1704. godine može se pretpostaviti da je na istom zatečena i kuća koja je na crtežu Agostini Bartolomea predstavljena u središtu posjeda. Takođe, može se pretpostaviti da je Vicko Bujović započeo gradnju kuće i mandrača na obali koju su njegovi nasljednici posjedovali 1837. godine i koja je uz dvije manje zgrade postojala i u trećoj deceniji 20. vijeka.¹⁰

⁸ Članak Miloša Miloševića *Prilozi za monografiju Vicka Bujovića* objavljen u Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru 1955. godine sadržan je i u knjizi istog autora *Pomorski trgovci, ratnici, meceni*, Beograd-Podgorica 2003, 313-346

⁹ Pavao Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*, Perast 1999, 323-327, 329, 332, 340, 341, 346, 355, 363, 365, 369, 370-372, 380, 451, 467

¹⁰ Fotografija objavljena u Almanahu Jadranska straža iz 1928/29. godine, str. 213

Slika 5. Preklap savremenog katastarskog plana Kumbora sa planom Kumbora iz 1837. g.¹¹ sa označenim položajem Crkve Sv. Neđelje - S. Domenica (1) i kuće Vicka Bujovića (2)

¹¹ <https://mapire.eu/en/map/cadastral/?bbox=2069311.312652096%2C5226189.237156938%2C2071584.119915013%2C5226905.834297112&map-list=1&layers=osm%2C3%2C4>

Slika 6. Pročelje kuće Vicka Bujovića – sjeverna strana

Slika 7. Sjeverna polovina kuće Vicka Bujovića (danas) okružena savremenim gradnjama

Zorica ČUBROVIĆ

PROPERTY OF VICKO BUJOVIĆ IN KUMBOR

Summary

In the Church St Neđelja (Holy Sunday) that was located on the property of Vicko Bujović in Kumbor almost before two decades the painting by Tripo Kokoljša was found, the work of the most significant Baroque painter of Boka Kotorska. It was a positive indication that the little church mentioned in an older document from the year 1634 was rebuilt at the time of Vicko Bujović and that he was the Maecenas of this painter born at the same time and in the same town (Perast) as the owner of the estate.

The church is preserved in its almost unchanged state to the present day and the archaeological, architectural and painting conservational research revealed very important evidence about the age of the place where it came to existence on the very shore on the eastern side of the Kumbor Strait. In the research of the cadastral documentation beginning with the year 1704 from which the plan of the estate comes and that is kept in the Museum of the town Perast under the title "Disegno delli beni che posede il sig. co. Vincenzo Bujovich", followed by the study of cadastral documentation from the year 1837, also the present day cadastral plan of Kumbor, it was possible to determine the most significant characteristics of the property that Vicko Bujović got from the Venetian authorities for the merits in chasing out the Turks from Herceg Novi. The preserved plan from the year 1704 shows the location of the property that occupies the area from the sea shore to the foot of the hill with cultivable parcels (plough-land, vineyards, woods ...), but also with schematically presented houses among which the central one distinguishes itself by its conspicuous appearance. On the plan from the year 1704 attention is paid to the certain parcels and water courses (stream, canals ...) as well as to the most important landmark that is the Church of St. Neđelja (S. Domenica).

By the study of the documentation from the year 1837 it was concluded that a significant number of buildings belongs to the heirs of Vicko Bujović. At that time the owner of the Church St. Neđelja (S. Domenica), also the houses, stables, the mill and a large property by the Church St. Neđelja and some other locations on the hill, was Antonio Bujović of Venice. Although the original property of Vicko Bujović was noticeably reduced to his heirs in the third decade of the 19th century they still owned remarkable property with developed means of earning in that time (houses, mole enclosed harbour, a mill, stables, kitchen ...)

A photograph of the complex of buildings of the Petty Officers Technical School from 1928/29, built to the east of the Church of St. Neđelja, shows the

houses, the mill and the Church surrounded by cypress trees. This photograph proved that in the third decade of the 19th century in the area of Kumbor existed elements of Bujović's estate though just on his property the centre of Austro-Hungarian hydro-aviation was developed, in particular during World War I, and after that also the basis of the Submarine flotilla of the Kingdom of Yugoslavia.

When comparing the present-day cadastral plan with the plan from the third decade of the 19th century it was noticeable that two rappers from Bujović's time in spite of all remained till the present day. They are the little Church of Holy Sunday and the northern part of Vicko Bujović's house. In spite of all changes in the purpose of that area and the modern urbanization these two rappers still exist as the parts of the developed property whose owner in a very short period was Vicko Bujović, captain of Perast.

Key words: Kumbor, Vicko Bujović, plan of the property of Vicko Bujović from the year 1704, Austrian cadastral plan from the year 1873, Church of Holy Sunday, present-day cadastre, house of Vicko Bujović.